

DEKLIŠKE PESMI.

5.

Ti ljubo, ljubo solnčece,
Oh pojdi za goré,
Da zvezde mi preljube
Na nebu zablíšcé.

Te ljube, ljube zvezdice
Obsevajo nebó,
Pa temno mi pustijo
To zvédavo zemljó.

Oh, ko bi to obsévale,
Kako bi bilo moč,
Da k meni bi prihajal
Moj ljubček vsako noč?

6.

Kaj boš rokó dejal,
Kaj boš slovó jemal?
Čuj merzel veter piše,
In tamna že je noč.

Pa le je vzél slovo,
Podal ji je rokó
Šel tja, kjer veter piše,
Tja v merzlo, tamno noč.

Ní bilo ga do zdaj
Nikoli več nazaj, —
In veter več ne piše
In merzla ní ta noč.

7.

Moj ljubček je bil dve leti,
Zdaj pa mi je dal slovó;
Zdaj pa mi je dal poročilo,
Da drugo je zbral za ženó.

In mati so poprašéváli,
Zakaj imam solzne oči?
Kaj boste me izpraševali, —
Kaj mar so vam moje oči?

Saj mirno ste v hramčeku spali,
Ko čula sem jaz vse noči;
Pa zdaj še bolj mirno zaspíte,
Ko h hčerki nobenega ní.

Baptista.

VALOVI ŽIVLJENJA.

Noveleta, spisal Emil Leon.

Ma foi, Brüderchen, warum gehst du
nicht nach England, wo man jetzt über
die galanten Abenteuer einer Königin
öffentlich certirt?

Hauff, Memoiren des Satan.

Nekedaj je bil sloveč pevec in ime njegóvo je bilo znano v Evropi. Sedaj pa že davno leži na samotnem slovenskem pokopališču pozabljen je in na gomili nima križa. Nekedaj so ga obsipali s cvetjem in burne zakonske ženice so iz bogatih lož metale žarne poglede n visoko, krasno njegóvo podobo. Sedaj pa malokedó iz med naših ro-

jakov vé, da se je pod njegovim laškim priimkom skrivalo pošteno slovensko ime.

Neko jutro je bil prišel v domačo vas nazaj in ondi ostal. Imel je obilo denarja in zato so ga pustili v miru. Sorodništvo mu je bilo v tem času, kar se je bil skoraj v letih otročjih ločil iz domačije, pomerlo in čisto sam je živel. Krog njegove rojstvene vasi se razprostirajo gozdovi —ške graščine, stari, veličastni gozdovi. V senci teh gozdov je preživel svoje dni. Kader pa so ga morili preteklih časov spomini, povzdignil je svoj glas in pel starim smerekam in jelkam sedaj že davne pozabljene arije iz starih laških oper. Pel je s prečudnim glasom, ki mu je kakor tekoče srebro vrel iz gladkega gerla.

V časih je obernil pogled nazaj v dneve pretekle in čutil je strahšan propad svojega življenja. In tedaj ga je gnalo od debla do debla, da je vil roke in glasno kričal. Dostikrat ga je opazil samotni pastir na mahu pod visokimi smerekami ležečega — in glasno jokajočega.

Sedaj pa sedaj mu je dobrotna osoda potegnila zagrinjalo čez bridko preteklost in mu omamila dušne moči, da je živel v lahki blaznosti. Tedaj pa so odmevale po —ških gozdovih njegove pesmi, prijazno, lahkoživno in veselo. Po tem pa so se zopet povernili temni trenotki.

Ko je zatisnil oči, ni šel skoraj nikedó za njegovim pogrebom. Položili so ga v samotni grob, na katerem sedaj leto za letom trava raste.

Ali nekedaj je bil dika kraljeve opere v ***, občudovan in jako priljubljen.

Prišel sem z njim v dotiko leta 18**. Moj prijatelj, —ški graščak, me je bil povabil, da naj ga obiščem. Ta prijatelj je imel krasno sestro, kateri sem se bil tiste čase zagledal v globoko oko. In takó je prišlo, da sem bil jesenskega dne v —ški graščini. Rano zjutraj sem lazil potem po grajskih gozdovih, ter si polnil dušo s poezijo, ki je vela po njih. V teh gozdih je bilo, ko sem se sešel z njim.

Na odsekanem parobku je sedel; dolgi lasje so mu neredno padali po čelu in pél je burno v jutranji zrak.

Mene vglédavši se je zakrohotal in potem kričaje izginil v gozdu.

Drugikrat pa je ležal na tleh pod visoko smereko. S persti svojimi je ruval mah iz tál, mečkal ga v roki, ter pritiskal na svoje vroče čelo in glasno je ječal. Postala sva bila prijatelja. In ko je bil umerl in sem jaz čez nekaj časa potem prišel v vas, prinesla mi je njegova postrežnica, stara ženica, nekaj zarujevelih listov, iz katerih sem pobral naslednjo zgodbo — zgodbo izgubljenega življenja.

I.

Kraljeva opera v *** je bila tisto leto prečudno srečna sé svojimi vspehi. Flotow je bil poslal ravno „Marto“ med svet; prišlo je tudi mnogo gostov, ki so tedaj sluli po vsej Evropi. Jaz sam pa sem bil na verhuncu svoje slave, glas moj je bil še čist, kakor zlato. Ali tedaj sem bil še hladnega, flegmatičnega serca, in v možganih mi ní še gorel in vrel vulkan, kakor sedaj.

Tisti čas je bila primadona pri kraljevi operi neka signorina Lujíza, Nemka, osorna in ponosna. Mi dva sva se sovražila. Ko sem stal na odru in pel, videl sem jo večkrat, da je za kuliso slonela in na me zerla sovražno, nevoščljivo. Kader pa je bila ona na odru, sem pa zopet jaz stal za kulisami, ter jo zerl sovražno, nevoščljivo. Mi dva sva se sovražila. Bila je krasna ženska, neizmérno ponosna ženska, in pravljice so se pravile in naštevale so se osebe, — omenjalo se je celo samo veličastvo — katere so se brez vspeha vile in zvijale okolo nje. Signorina Lujíza je bila ledena, kakor polarno pogorje in cvetje ljubezni ní poganjalo v njenem serci. Mi dva pa sva se hudo sovražila!

Nekedaj, ko sva bila skupaj na odru, ter mi je ona slonela ob rami in bi se bil jaz moral delati, kakor da bi jo poljubil, — poljubil sem jo zares na svilnato lice (na katero ní devala boje). Ali tedaj pa je serdito zasadila svoje bele, ostre zobe v mojo ramo, ob kateri je slonela, da bi bil skoraj od bolesti zakričal.

Drugi dan sem šel k njej, v njeno bogato stanovanje. Bilo je napolnjeno sé zelenjem in cvetjem. Na mehkem slonjalu je pol sedela, pol ležala v tanki, jutranji obleki. Okolo nje pa je ferfetala bela papiga in jela iz njenih belih rok. Signorina Lujíza pa še vstala ní, ko sem bil vstopil. V laséh, takisto blede-nemško rumenih, pa je imela rudečo rožo. Sedel sem se tik nje, ona pa je skoraj malo zarudela, mordà od jeze.

„Signorina“, dejal sem potem, „mi dva se sovraživa!“

„Dà! mi dva se sovraživa!“ odgovorila je zaspano.

„Prav zelo sovraživa!“ pristavil sem še. „Signorina“, govoril sem lahkodušno, „jaz se bom ženil!“

Pogledala me je z velikimi očesi, kakor da bi bila hotela vprašati, kaj njo skerbi ta silno nevažna stvar.

„Poglejte, signorina, ženil se bom! Takó pride človek v ne — srečo, da sam ne vé, kedaj!“

In ko je signorina le molčala, dejal sem hladnokervno:

„Ženil se bom, in oženil se bom z vami, signorina Lujíza!“

Kakor blisk je skočila kvišku, persi so se ji dvigale in serdito je hodila gori in doli po sobi.

Vstal sem tudi jaz, ter šel za njo. V kotu, kjer je stala majhena, elegantna peč in nekoliko zelenih oleandrov okrog nje, tam v kotu pa sem se hipoma postavil pred njo. Vperla je jezno oči v me, ter mi pokazala bele svoje zobé.

Ko je hotela siloma narediti si pot, ter me odriniti, prijel sem jo s krepko rokó okrog krasnega života, pritisnil jo k sebi in rekel:

„Danes se pa vaših ostrih zób ne bojim, prav čisto nič se ne bojim!“

In naslonila je nehoté glavico na mojo ramo, dolgi, rumeni lasje so se vsuli okolo mene in rudeča roža me je iz teh nebeških lás objela s presladko dišavo. Ko pa sem ji prizdignil obrazek, bile so ji oči polne solzâ. Potem pa se je pričela smijati, bele roke je oklenila krog mojega vrata in bila je srečna!

Bila je to nagla ljubezen, nagla ljubezen! Kakor tropična rastlina je bila pognala čez noč svoje kali in razvila se v najinih sercih v šopiren cvet. Papiga pa je letala krog stropa, med zelenjem, kljuvala okrog po bogati opravi, ter prav gerdo kričala.

Ko pa sem hotel oditi, sela je signorina Lujíza na stol, pokrila si z rokami obraz, ter jokala svetle solze.

„Zavest mi pravi“, govorila je, „da bode današnja sreča kmalo prešla, da bode izginila vaša zvesta ljubezen, signore Battista, in da bode kmalo pozabljena signorina Lujíza — uboga signorina Lujíza!“

Jaz pa sem govoril, kakor se govori o takih priložnostih.

II.

Zunaj mesta, daleč na okrog, se je razprostirala široka raván, kraljeva last. Kamor je segalo oko, ní bilo družega, kot dolgočasna pustinja. Samo tam proti severu nekje je rasel bukov gozd starih kóšatih dreves, iz katerih je gledalo ostrešje prijaznega, kraljevega gradiča. Tu sim je prihajal vladar v poletji sè svojo melanholijo, sprehajal se pod starimi debli, ter se v kraljevem blesku dolgočasil. Tedaj pa je mergolelo v malem gozdiči zlatoopravljenih lakajev, voz in psov, in dvorniki so se gnetli med njimi. Ali v jeseni je bilo prazno, zapuščeno vse in v gradiči je sè starim intendantom vladala smertna tihota. Široko pustinjo pa so hoteli nakupiti že od nekedaj prebrisani spekulanti, ter sezidati na nji tovarna in druga poslopja — ali njegóvo veličasto je ní hotelo prodati. In vsako pomlad je zrastle na nji visoka trava in cvetje med njo, okrog katerega je žuborelo na milijarde merčesov. V jeseni pa se je posušil sad pomladi, ker ga ní nihče smel spraviti, in kakor po mehkem žametu se je hodilo po suhi travi. In če je zaostalo daleč tam mesto, zavito v tanko meglo, in so samo sedaj pa sedaj visoko v zraku zašumele divje gosi, hiteč na jug, tedaj je bilo na teh zapuščenih prostorih melanholično prijazno.

V ta kraj sem rad prihajal. Edino nepotrebno veselje, katero sem si iz svojih obilnih prihodkov privoščil tedaj, bil je konj, sive boje, z veliko belo liso, katera se mu je od ušes čez gobec navzdoli vlekla. Mnogokrat sem prijezdil na njem tu sim na pustinjo. In ko je bilo okrog mene tiho vse, in še kopit konjevih ní bilo čuti na mehki livadi, tedaj sem zapel, da je pesem moja zakipela čez raván, čez plan do sinjega neba. Tu pa tam se je vzdignil škerjanec izmed

osušenih bilek, ter boječe kviško odferčal, nehoté poslušati mojega petja, po katerem je tedaj vse mesto hrepenelo.

Takó sem bil tudi drugi dan, ko sem bil sklenil svojo zavezo z Lujízo, prijezdil iz mesta. Kakó je bilo to vse prišlo! In kakó urno se mi je bilo udalo ponosno dekle! Od kedaj sem jo ljubil? Danes sem bil prepričan, da že od tedaj, ko sem jo bil zagledal v prvič, sovražno in nevoščljivo. Kamor sem obračal oko, povsod sem videl divni njen obraz. Iz sivega zraka mi je zerb nasproti izmed rujave tratine mi je hitel nasproti, iz modrega obnebja mi je kipel nasproti! Tedaj sem bil srečen — in v prihodnjosti sem pričakoval še lepše sreče. Človek je slabotna, nespametna stvar!

Kar je čutilo serce, to se je ulilo iz njega in hipoma sem bil v ognju zaljubljene arije. Prebudilo me je živahno ploskanje in razgetanje konja za mano. Obernil sem svojo žival. Tu pred mano je sedela na konji kakor mleko belem, mlada ženska, vitka in lepega života. Oči pa so se ji svetile od samega veselja in ploskala je z belima rokama.

„Signore Battista, signore Battista, káko radost ste mi napravili!“

In v hipu je prijezdila na mojo stran.

„Kaka sreča! Koliko časa sem iskala tega trenutka! Ali vedela sem, da mora priti, vedela tedaj, ko sem se skrivala v najbolj temnem kotu gledišča in gledala na vas, na oder, kjer ste, v zlato in srebro zaviti gospodovali z našo srečo, z našimi serci, ter takó poredko obračali oko na nas uboge terpinke!“

Stermeč sem se ozerl proti nji. Kedó je bila in kaj je hotela? Njenega obraza nisem poznal do tedaj. Bil je nježen, ali vendar ostro zrisan obrazek; v deviškem cvetju še, ali vendar s tistimi potezami, s katerimi prepreže zakon žensko lice. Podila je svojega konja po mehki zemlji okrog mene, ter v eno mer govorila:

„Kedó sem? To vprašanje berem, dolgočasni moj signore, iz vsake gube na vašem obrazu. Poglejte, jaz sem brezimna vila tega kraja, ha! ha! Nekedaj sva že bila skupaj! Ali tedaj je bila prazna še ta zemlja, in komaj so se bile posušile vode po nji. Tedaj ste pa vi, signore Battista, plavali kakor razcveten lotos po mladih valovih komaj ustvarjenega Amazona in jaz sem kakor droben pisan in tudi komaj ustvarjen kolibrí, kopala se v vašem cvetu, ter se v prvih močeh stvaritve veselila mladega življenja. Tik naju na produ, predstavila je patetično, pa se je ljubi Bog trudil v potu svojega obraza in gnetel ilovico, da bi zgnetel tisto dolgočasno in pusto stvar, ki se sedaj imenuje človek, ha! ha!“

In prav radostno se je smijala.

„In že tedaj — danes je od onega časa preteklo kakih šest tisoč let, in vendar se vas še dobro spominjam — že tedaj sem storila obljubo, da se bodem zopet kopala v vašem cvetu, kader se snideva čez šest tisoč let.“

Potem pa je molčé tesno na mojo stran prijezdila, spela se v svojem sedlu, položila voljne svoje roke okrog mene — in na licu sem začutil gorke njene ustne, mehko, svilnato, jasno!

„Čez šest tisoč let se bodeva videla zopet!“ Ko pa sem povzdignil obraz, bila je že daleč tam na planjavi. Konja je bliskoma podila, njena obleka pa se je vila po zraku, dokler se ní skrila v megli, okrog mesta ležeči.

Jaz pa sem sam ostal, sam sè svojim srcem, v katerega mi je silila tiha žalost.

Uboga Lujiza! Njena podoba je izginila iz s njega zraka, izginila iz temno-rujave livade, izginila morda tudi že tedaj iz mojega serca!

(Dalje prih.)

LITERARNI POGOVORI.

(Dalje.)

Če v pesmi še nekako za silo izhajamo sè svojim jezikom, koliko laže bomo pisali slovensko prozo! — Nikakor ne! — Kako da ne? — Treba da se porazumemo. Kedor piše o navadnih, vsakdanjih predmetih, ne bode v prehudi zadregi, da je le zmožen jezika, in da le zna sploh pisati. Tudi v prostih povestih, v romanih, če ne sezajo previsoko, ne pregloboko, ne bode nam ravno sile, zlasti če se bomo ogibali popisovanja oseb, krajev, nenavadnih dogodkov v naravi in v človeški duši in nekih drugih slovenskemu pisatelju pogubnih drobnosti; tudi od tal se smemo nekoliko dvigniti, samo ne previsoko, da se ne usapimo; še celo v globočino se smemo nekoliko upati, toda ne do tja, kjer se začenjajo prave uganke vesoljnega bitja, večne skrivnosti človeškega serca; katere preiskavati in ugibati nas sili nevidna moč, da si jim pač nikedar ne pridemo do jedra. Ko pride slovenski pisatelj do té meje, ko pogleda kakor skozi ozko póko v oni skrivnostni svet, ki je edini prav za prav vreden njegovega opazovanja in premišljevanja; tedaj mu odreče beseda; še tega, kar je ugledal, kar se mu je razodelo, ne more povedati vernivši se med svoje.

Na to mi poreče kedó: Kaj pa je nam treba radovedno pogledavati v tiste tvoje mračne, skrivnostne prostore? To je nezdravo, prenapeto, nemško; Slovenci smo zdrave, krepke duše; mi hočemo torej zdrave, krepke hrane; kaj nam treba tistega temnogledega modrijanstva in Schopenhauerjanstva! — Njemu odgovarjam: Tebi ga res ní treba, bodi vesel, prijatelj: Bog ti ohrani zdravje na duši in na telesu; da ti dobro diši in tekne jed in pijača tebi in tvojim tovarišem, saj vas je mnogo in radujte se svojega življenja in kader bodete prav dobre volje zapojte s krepkim glasom če tudi z nekoliko kosmatim gerlom: „Na žgancih tropine!“ — —

VALOVI ŽIVLJENJA.

Noveleta, spisal E m i l L e o n.

(Dalje.)

III.

Jesenski piš je bril čez resje dolgočasne pustinje. Tudi v mojem sercu je bila jesen in oster sever neizrečene nezadovoljnosti je razsajal po njem. Lagal sem, moral sem lagati! Časopisi so prinašali prezanimljivo novost, da se je signore Battista od kraljeve opere zaročil z lepo in krasno primadono, signorino Lujízo. Med prijatelji pa smo pili šampanjca, ter si v najsvitlejšem blesku slikali prihodnjost. Jaz pa sem moral lagati in kričati z njimi.

Ali odtegnil sem se temu hrupu in prišel na pustinjo, da me je jesenski piš hladil vroče čelo. Tudi danes je prijezdila čeraván na svojem belem konji in za njo se je vila dolga obleka. Na obrazu pa sem ji bral očitajočo žalost.

„Danes pa res ne vem, čemu ste prišli“, dejala je jezno, in drobna, rudeča, prijazna pičica se ji je naredila na čelu, „jaz nočem prav ničesar več z vami govoriti. Govorite s tisto prekrasno in prenebeško svojo Lujízo“.

Serdíto je vdarila z bičem po konji in v diru se odpodila čerplan. Neizrečena strast pa se je polastila moje duše in za njo sem dirjal, takó da se je konj komaj dotikal mehkih tal. Ali nisem je mogel doteči, naposled se mi je skrila v bukovi gošči, katera je rasla okrog kraljevega gradiča.

Kmalo sem bil tudi jaz ondi. V duhu pa sem prisezal toda vse mogoče prisege, da mora moja postati ta stvar! In pozabljena je bila Lujíza, pozabljen ves svet. Po tleh so ležale odsekane veje gosto nastlane. Živinče pod mano je obstalo in ní hotelo dalje. Stopil sem sè sedla in za uzdo sem peljal konja čez goščo. Oblil si je bil široke persi s penami in na vse moči je sopel. Jesensko listje in druga suhljad je šumela pod mojimi koraki. Ali v meni so bile razburjene vse moči in valovi serca so me preobdali. Naprej in le naprej sem hitel, dokler nisem došel do nje.

In med drevesi je stala in na licih ji je še cvela rudečica burnega jezdenja. Z roko si je držala dolgo obleko. Konja svojega pa je bila privezala nekje za vejo.

Prišel sem do nje. Vprašala je ponosno:

„In kaj sedaj?“

„Jaz te ljubim“, odgovoril sem burno, „in tudi tí me moré ljubiti!“

„Moram?!“

In ko sem jo hotel siloma okleniti sè svojimi rokami, suní me je močno od sebe, povzdignila bič — in goreč vdarec me spekel na licu. Razkačen sem planil k nji in serd me je napoln

„Stvar slabotna!“ zakričal sem, iztergal ji bič iz nezmožne roke, pritiskal jo k sebi in sè strastjo poljubaval njeno vročo glavico.

„Jaz te vendar ljubim“, zdihoval sem, „in če me pokončaš in stareš v prah, jaz te bom vendar ljubil!“

Mordà me je takrat v resnici ljubila, mordà me je iz vsmiljenja ljubila, mordà je imela še nekaj večno ženskega v svoji popačeni duši, kar ji je omečilo serce do mene tedaj! Radovoljno je slonela na mojih persih, ter obernila obraz proti meni, obraz, iz katerega mi je zasijala preprijazna pomlad ljubezni. Roko pa mi je pritisnila k licu, kjer me je še pekel njeni vdarec in šepetala je:

„Jaz te tudi ljubim!“

In potem je še pristavila:

„Čemu pa si tudi ljubil signorino Lujízo?!“

* * *

Jesenski piš je majal veje visoko nad nama. Rumeno listje je padalo z njih in časi je zastokalo kakó deblo in sapa je zatulila.

„Čemu pa tudi ljubiš signorino Lujízo?“

In živo je nadaljevala:

„Poglej, nisem ti govorila resnice! Pred šest tisoč leti te nisem poznala še in tedaj ní bilo ne tebe, ne mene. Tudi nisem vila tega kraja, ampak le priprosta hči pustega kraljevega intendanta, stanujočega tu za gozdičem v kraljevem gradu. In primadona Lujíza je več ko sem jaz in ima takó lepe černe oči — in tí jo ljubiš!“

„Jaz je ne ljubim“, zdihnul sem. „In večnega Amazona nisem videla nikedar in nikedar ne krokodilov njegovih vodâ. Ali če pogledam v tvoje oko, odpre se mi krasna, tropična planjava: večno pogorje dviguje se proti večnemu nebu in večni snegovi po njem se zavijajo v sive megle. V znožji pa se šopiri neskončno cvetje in kakor zlato se blišči med njim veličastni Amazon, v katerega valovih se koplje solnce moje ljubezni!“

Mehko me je objela, ter si položila glavico na mojo ramo in svilnate ustice na pekoče mi lice. In takó je slonela in šepetala:

„In če me v resnici tudi tí ljubiš, tedaj mi prineseš beli list, na katerem bode zapisano, da je signore Battista povedal signorini Lujízi, da je ne ljubi več, da je čisto nič ne ljubi več. In na tem listu bode sama signorina Lujíza sè svojo roko podpisana, sè svojo roko! Tak list mi prineseš, če me ljubiš, če me ljubiš!“

Obljubil sem, da ji prinesem tisti list. Potem pa se mi je ročno izvila, odvezala svojega konja in počasi je odšla iz mesta. Molčala je in samo sedaj pa sedaj obernila obraz k meni, iz katerega se mi je zdelo, da mi je sijala nasproti — ljubezen.

Ko sva dospela na plan pod visoka drevesa, pomagal sem ji v sedlo. Sklonila se je še k meni, položila mi lahno roko čez ramo in rekla še enkrat:

„Ne zabi belega lista!“

Potem pa je izginila dirjaje v meglo okrog mesta.

Človek je slabotna stvar, in ženska si ga obviije kakor šibko vilko okrog svojih perstov!

IV.

Lepo jesensko jutro je bilo, ko sem šel k Lujízi. Serce mi je prešinjala misel, kakor da bi se moral samega sebe zaničevati, ter vsmiljenje imeti sam sè sabo, da sem padel takó globoko. Preteklo je bilo komaj nekaj dni, kar sem ji bil povedal, da jo ljubim, kar je še živila krasna njena podoba v moji duši. Ali danes je bilo vse požgano, vse izruvano! To je bila ljubezen! Kakor pérje, katero raznese vihar v prvem trenotji! Propadel sem bil nedoumnim zakonom osode, katera igra s človeškimi serci, ter se veseli komedijski nastajajo iz te njene igre. Propadel sem bil valovom življenja in ti so me metali sedaj kot ladijo brez vodnika sem in tija!

Stal sem pred stanovanjem njenim! Noga mi je bila oterpnila in v dušo so se mi vrinili neprijetni občutki. Še je bil čas, še k se bil lahko vernil! Roko sem kerčevito stisnil v žep — in ona dotaknil se belega lista! Na ta list pa sem bil poprej zapisal z lahkim srcem nevsmiljene besede. Ali to, kar me je tedaj navdajalo, tó ní bilo kesanje; to je bila bojazen, zaničljiva bojazen, katera obidá psa, ko krade v shrambi in se mahom začuje šviganje biča in prihoč gospodarja! Ali beli list mi je dal poprejšnje moči!

Ko sem pri Lujízi vstopil, prihitela mi je sè žarečim obrazom nasproti. Komaj je bila vstala in deviško sramežljivo skoraj me je sprejela. Potem pa je skerbljivo, očitajoč povpraševala, zakaj me včeraj ní bilo in če nisem bolan.

Dejal sem ji, da ne, in hladnokervno sedel.

„Signorina“, rekel sem in položil glavo na mizo, da bi ji ne gledal v oko, „signorina, pota osode so čudna in kakor igračo nas mečejo njeni železni persti po valovih življenja!“

Začudila se je, ko me je čula takó govorečega in sè smehom me je povprašala, od kedaj sem šel med filozofe.

„To sem vam le povedal, da bi čutili z mano, kakó zdihujemo vsi pod osodo, kakó je tudi naše serce njenim zakonom v oblasti!“

Lahno se je nasmehnila in rekla, da imam v sebi vse kali, postati strašan dolgočasnež. Jaz pa sem vedno tiščal glavo ob mizo.

„Signora“, govoril sem, „ako človek meni, da pozna svoje serce, povem vam, da se moti. Nikedó ne pozna svojega serca“.

Postala je resna in vprašala, čemú govorim takó.

„Signorina“, rekel sem ji na to, „ko sem vam pred nekoliko dni govoril o svoji ljubezni, tedaj nisem poznal svojega serca“.

„Oh! oh!“ zdihnula je in s tresočim glasom dejala:

„In kaj mi hočete še povedati danes, signore Battista?“

„Danes, danes vem gotovo, da vas ne ljubim, nisem vas ljubil nikedar, signorina Lujíza“.

Nastala je tihota okrog naju. Iz sosednje sobe pa je priferčala

bela papiga, ferfotala okrog zelenih oleandrov, okrog tapet, ter gerdo kričala.

Jaz pa sem naposled vendar le povzdignil obraz, ter se ozerl proti nji, katero sem bil takó nevsmiljeno prevaril. In še danes jo vidim pred sabo. Nepremakljivo je sedela, samo roka, katero je bila dejala čez mizo, se je malo tresla. Ali iz obraza in ustnic ji je bila izginila vsa kri, da je bila bleda kakor zid. Oko pa ji je zerlo proti meni, izgubljeno, kakor da bi daleč za mano bilo ugledalo nekaj groznega. Kmalo se ji je povernilo življenje in rekla je terdo:

„Ali hočete še govoriti, signore Battista?“

In pred njenim pogledom sem moral zopet položiti glavo na mizo.

„Še bi vas prosil“, — in skoraj so se še umazani elementi mojega serca uperli proti taki nesramni grozovitosti, — „še bi vas prosil, signorina, da mi podpišete ta le list!“

Podal sem ji beli list. Mehanično ga je vzela in počasi prebrala:

„Danes mi je povedal signore Battista, da me več ne ljubi!“

„To naj podpišem!“

Bliskoma je šinila kviško.

„To morate pokazati nekje drugje, signore, ali ne? To vam bode vstopnica v druge, prijaznejše prostore, iz katerih se vé, da bode zopet kmalo iskali — izhoda! Ali jaz vam nočem braniti vstopa!“

Kri ji je hitela v obraz in z vidnim ponosom je pristopila k svoji pisarni mizici.

Ko pa mi je potem podala beli list, bilo je na njem s krepkimi čerkami zapisano njeno ime.

Odpravil sem se. Pri izhodu sem moral mimo nje. Tedaj pa sem čul, kakó ji je siknila iz med zob zaničljivo beseda:

„Lâche!“

„Lâche!“ in jaz bi bil tedaj žertvoval rad svoje ime, svojo čast in vse, ker ona je morala biti moja!

(Konec prih.)

LITERARNI POGOVORI.

(Dalje.)

Preozke meje torej je treba razširiti jeziku; to je jasno, vpraša se samo, kakó! O tem preimenitnem vprašanji bodo si pač misli posameznih rodoljubov navzkriž; naj izrečem jaz svoje, kakor vém in znam; drugi naj nam razložé svoje, da se prevažna stvar vsestransko korenito razjasni.

Najnaravneje bi pač bilo pustiti jezik, naj se sam iz sebe polagoma „organično“ razvija, kakor se je pri drugih, kulturnih narodih. Kar je najnaravneje, ní vselej tudi najbolje; in tudi sila je časi dobra, samo da je pametna. Kako vino bi pridelavali naši gor-

YALOVI ŽIVLJENJA.

Noveleta, spisal E m i l L e o n.

(Konec.)

V.

Ko pa sem Leonori (takó je bilo ime moji neznanki) prinesel beli list, hladnokervno se je smijala, ter ga pretergala čez sredo. In sapa, krog visocih dreves se vijoča, je vzela raztergana kosa sabo, ter jih odnesla v goščo.

Ali hočem praviti, kakó me je potem mučila? Bila je to prečudna natora. Danes veličastno ponosna, zapovedujoča. Če je prijezdarila do mene, ní spregovorila besede. Samo zbodljivo me je pogledala, po tem pa takó urno oddirjala, da je ní bilo mogoče dohiteti. Mučila me je s zavestjo. Daleč tija na ravan moral sem sedaj peš hoditi. Navadno me je pričakovala v gozdu pri kraljevem gradiči. Časih je tudi ní bilo. In jaz sem je vestno čakal, čakal, da je solnce zašlo in nastala tiha noč. Potem pa sem se sè strašnimi mukami povernil v mesto, ter s peklom v sercu lazil okrog po samotnih ulicah.

Sedaj pa sedaj pa je postala zopet mehka, kakor prvi cvet spomladi, ali kakor polnočni žarek lune, padajoč na mlado, jutranjo roso. In tedaj sva si kovala upe prihodnjih dni in pogovorila se, da kader pride njen oče domóv (tedaj je bil s kraljem po jesenskih lovih na severnem), da bodem stopil pred njega, da mu bodeva razkrila vse, ter pričela po tem novo, krasno življenje, polno ljubezni, polno sreče. Pri večnih bogovih mi je prisegala, kako me bode ljubila, ter mi odvrčala vsako gorje s pota mojega življenja. Ko pa mi je to vse pravila, ko mi je takó govorila z resnim, žarečim obrazom, ko se ji je globoko z očes svetil ogenj ljubezni — tedaj mi je legala, zavestno legala.

Za kraljevo pristavo je tekla med skalovjem reka s tamno, umazano vodo. Po njenem bregu sva mnogokrat hodila. Takó tudi zadnji dan najinega znanja. Leonora je imela hudobne svoje trenutke tisto popoldne. Mučila me je z ljubosumnostjo. Vedeti je hotela prav za vsako uro, kakó sem jo preživel prejšnji dan, kje sem bil in kaj sem počel. Ko ji nisem mogel odgovoriti na vse po volji, razserdila se je grozno, stiskala drobne pesti in grizla si z belimi zobmi rudeče ustne.

Na bregu je ležal kamen v travi — sunila ga je z drobno nožico, da je odletel, ter padel pluskajoč v vodo. Obstala je.

„Da me ne ljubiš, to sem vedela že poprej, to sem davno že dobro vedela!“

Od serda se je tresla, ter pristopila na breg, kjer je pod njo tekla globoka voda.

„Tí me ne ljubiš, tí me ne ljubiš!“

Z jeznim pogledom se je obernila proti meni:

„In če me ljubiš, pokaži sedaj!“

Spustila se je, v resnici, spustila se je v vodo, da je bila v hīpu zavita v pene. Jaz pa sem planil za njo v globočino in oklenil se je sè svojo roko. Položila mi je obrazek na mokro lice, ko sem jo bil prinesel na suho, in dejala je šepetajoč:

„Ko bi bila sedaj le spustila se v globočino, ter v družbi se podala v naročji hladni smerti — o Bog, to bi bilo morda prijaznejše, kot pa življenje!“

Mokra obleka se je bila prijela krasnih njenih udov in ona se je tresla od mraza.

Potem pa me je globoko resno pogledala in mi tiho dejala:

„Siromak!“

Iztergala se mi je, ter pristopila k svojemu konju.

Živinče se je divje spelo, čutivši hladno breme. V divjih skokih je oddirjala, ter izginila za ograjo okrog kraljevega gradiča.

Tedaj me je morda vendar le ljubila. Videla je blazno mojo ljubezen, čutila je moje moči, vse po nji hlepeče — morda me je ljubila! Ko sedaj to pišem, ter zrem na izgubljeno svoje življenje in nasproti bližajoči se mi smerti, ne proklinjam njenega spomina, ker me je morda vendar le ljubila! — Življenje je burno morje, njegovi valovi pluskajo ob pečine in mene so zagnali na pusto skalo! — —

Vodene kaplje so padale od mene, čez raván pa je zabril sever, da me je mraz do kosti pretresal. Ali sè srečo v serci sem odšel proti mestu. S težavo sem dospel do prvih mestnih hiš. Kri je bila zavrela v meni in kakor žareče železo mi je tekla po žilah.

Blizo svojega stanovanja sem srečal celo tropo svojih znancev, gledaliških igralcev, veselo klepetajočih.

„Oj Battista“, kričalo je vse, „tožni naš Battista!“

Vprašal sem, odkod prihajajo.

„Lujize ní več! Ravno sedaj smo jo pokopali!“ dejal je eden patetično.

„Poglej“, govoril je potem, „naša uboga Lujiza (saj se je vendar še spominjaš?) imela je svoje mušice, svoje sitnosti. Svet se ji je zdel dolgočasen in včeraj je z drugim jedilom zavžila nekoliko nedolžnega strupa — in ta jo je umoril. Porcija je umerla!“ pristavil je iz Julija Cezarja.

„Ko je bila sama, pogoltnila je ogenj“, deklamoval je drugi.

„Dosti tega, Cassius, če me ljubiš“, kričal je tretji.

„In sedaj je v grobu“, zdihnil je četerti.

„Kam gremo sedaj? Battista, ali greš z nami?“

Pozabljena je bila Lujiza in vse je s krikom in hrupom ubalo, kje bi se danes zvečer dobila najboljša večerja, najboljši šampanjec.

Jaz pa sem dejal, da ne grem z njimi, in družbica je v veseljem klepetanji odšla.

VI.

Zima je bila prišla, ter pokrila sè snegom mesto in raván. Na nebu pa se je le malo kedaj prikazalo solnce, ter se nezmožno borilo z meglami. Tudi moje življenje se je sè smertjo borilo tedaj. Huda bolezen me je bila za tistim dnevom poterla in še le proti pomladi sem ozdravel in vstal v novo življenje. Takoj sem se napotil na pustinja, da bi videl njo, katere podoba me je spremljevala v smertnih bojih. Ali debel sneg je še pokrival raván in ko sem prišel do reke, valila je po svojih valovih velike ledene plošče. Leonore ní bilo! Tožen sem se povernil in se tolažil, da v prvi pomladi, ko se bode škerjanec vertil nad cvetočo livado, da tedaj pride tudi Leonora, katero sem ljubil takó pomladansko-cvetoče.

Moje ozdravljenje se je razneslo po mestu, časopisi so pisali o meni, in lahko rečem, da se nekaj dni skoraj ní družega govorilo, kot o slavnem kraljevem pevcu Battisti, ki bode zopet kmalo nastopil.

Tedaj pa je tudi bilo, da se je njegóvo veličanstvo sprijaznilo sè svojo pervorojenko, princesinjo Margareto. Nekaj časa je bila skoraj pregnana iz dvora. Govorilo se je, da se je bila mlada kraljičina, (katera je imela postati naslednica na prestolu očetovem) navzela novih, revolucijskih idej, razširjajočih se tedaj po Evropi, in da se je bil zavoljo tega visoki vladar in oče takó razserdil. Princesinja pa je potem sama za se živela, sedaj tu, sedaj tam, ter se ní menila ne za svojega očeta, ne za svojega moža — bolehnega, nemškega princa.

Tedaj pa se je bila prijaznost zopet povernila. Kralj je čutil konec svojega življenja in serce mu je poželelo po edinem otroku.

Prišel je večer, ko sem po svoji bolezni zopet nastopil. Opera je bila natlačena in v dvorne lože je bil prišel tudi dvor.

Viharno sem bil sprejet in z venci in cvetjem so me obsuli.

Pred drugim dejanjem je vstopil tudi kralj, ter privedel sabo princesinjo Margareto.

Ko je zaveršelo zagrinjalo, sedel je kralj v svoji loži. Bila je to stara, slabotna in plešasta oseba, zavita v dragoceno uniformo. Življenja sita mu je visela ustnica navzdol in oko zaspano-trudno je zerlo na poslušalce in bogato ženstvo po dvorani. Tik njega pa je sedela kraljičina, z dragimi kameni takó rekoč obsuta. Obernila se je bila proti kralju, ter živo govorila. Z odra pa sem videl samo kakor alabaster beli tilnik in krasen oval njenega obraza.

Ko pa so glasovi iz mojega gerla pretresli operne prostore, da je nastala tihota, ter vse vpiralo oči v me, ki sem tedaj kakor Bog stal na odru in se zibal po valovih svojega petja, tedaj je obernila tudi princesinja Margareta obrazek svoj proti meni — in zerlo mi je nasproti merzlih, temnih, nepoznanih dvoje očes, katere pa je vendar

poznala moja duša, kateri so se kakor zvezdi svetili v mojem temnem duhu in kakor zlata cvetova bliskala se v vertu mojega serca.

In kakor požigalen blisk me je prešnil tedaj pogled teh očes — ter mi v hipu uničil vse prekrasne upe. In bilo mi je, kakor da bi me bila — mene malo stvar — pograbila velikanska, neskončna pest osode, ter me treščila iz nebes, da sem padel med večni krog svetov, ter telebal od zvezde do zvezde, vedno globokeje!

Ugasnili so mi glasovi in objela me je temna noč.

Princesinja Margareta je bila — Leonora!

* * *

Potem pa se mi je pooblačilo nebo življenja in iz duše so mi prirasli strupeni verhovi črnega obupa. Kakor senca sem lazil okrog, dan za dnevom lazil po ulicah, naj je dež lil, ali solnce sijalo, da bi le videl njo — Leonoro!

In če je včasih kraljev voz priderdral mimo in sem menil, da sem ugledal v njem obraz princesinje Margarete — bil sem srečen in blagoslavljal sem njen spomin.

Nekedaj v poletji je bilo; postopal sem po ulicah in nosil sabo morilne svoje misli. Tedaj je v resnici prišla proti meni kraljčina Margareta. Tiste čase je bila pričela zahajati med ljudstvo, da bi se mu bolj priljubila. Takó je bila tudi tisti dan prišla na ulico, vsa v žamet oblečena. Okrog nje pa je skakal velikanski pes in za njo je šla nekova dvorna dama.

Ljudstvo pa je — presrečno — obstajalo, pozdravljalo jo in se ji priklanjal.

Ona je prijazno odzdravljala, ter stopala polna veličastva mimo — se zavestjo prihodnje vladarke.

Pri meni je obstala. Pravilno sem se priklonil in nisem se upal pogledati v njeno oko.

„Signore Battista od kraljeve opere“, dela je milostno, „če se ne motim?“

„Dà, visokost!“

In potem je še rekla:

„Povedali so mi, da si želite od opere proč. proč od tod?“

Bil je to migljaj, katerega pomen sem takoj prejasno razvidel. Hotela je me očitno odpraviti iz mesta. Obernil sem pogled proti nji. Ali v njenih očeh je bilo mertvo vse in njen obraz, nekedaj takó mil, bil je sedaj kamenit, skoraj osoren.

Nemo sem se zopet priklonil in odgovoril tiho:

„Proč od tod? Dà, visokost!“

„Povedali so mi tudi, da vam napravljajo zapreke zavoljo pogodbe.“

„Dà, visokost!“

„Skerbeli bomo, da dobite svojo prostost, ako želite, signore Battista!“

„Dà, visokost!“ zdihnem.

Princesinja Margaréta pa je ponosno odšla.

Drugo jutro pa se je govorilo in pisalo, da je kraljičina nandica v svoji priprostosti in prirojeni ljubeznjivosti na ulicah ogorila pevca Battisto, kateri je to priložnost porabil, ter kraljevo virost poprosil, da bi ga izpustili od kraljeve opere.

Čez nekaj dni zopet pa sem dobil od intendanture pismo, v katerem mi je bilo povedano, da so mi po lastni želji razrešili pogodbo s kraljevo opero.

* * *

S potertim srcem je prišel potem v svoj domači kraj. Tu je bil sam s svojim obupom, ter željno pričakoval smerti, da ga reši skončnih bridkosti, v katere so ga bili vergli valovi življenja.

LITERARNI POGOVORI.

(Dalje.)

Sploh se ne more dovolj gledati na to, da bodo besede lahke, ne okorne; zato ne delajmo nepotrebno dolgih, nerodnih besed, izvajmo se zlasti neukretnih, terdih končnic, kakor je n. pr. slabosni „-ek“. Nova beseda bodi, kolikor mogoče taka, da se bodo nje lahko izvajale druge, prilogi, glagoli i. t. d. Najboljše so besede brez končnic, n. p. zbor (zboren, zborovati, zbornica...), ali li ženske na sam *a*; takó je n. pr. beseda „izjema (izima)“ mnogo boljše, nego „izjemek“; iz nje je takó lahko narediti prilog „izjemen“, ali pa začeti z „izjemkom“? Kader imamo dvé besedi na ponudbo, vemo vsemu vselej lepoglasneje; beseda, ki tudi ušesu ugaja, bode se mnogo lažje ukoreninila in udomačila v knjigi in v narodu.

Stvareč nove besede glejmo, da bodo, kolikor koli se dá, domače, korenine slovanske. V tém ne smemo posnemati Nemcev; njihov jezik je malo tenkočuten; kakor beračev plašč različne zaplate, takó on voljno sprejema iz vseh jezikov besede, če so še takó rožnate; njemu se vse podaje. Latinske, gerške korenine besedo vzememo samo tedaj, kader ní nikakor moči najti domače.

Skerbno pa se ogibajmo onih, ki imajo poleg latinske ali gerške korenine n. pr. nemško končnico. Meni vsaj je beseda, kakor n. pr. *respondérati* prava spaka; ogibljem se je, dokler se je morem, če li nisem „*strictissimae observantiae*“ purist. Meni se sploh zdi,

da naši pisatelji, zlasti po časnikih mnogo preradi, brez potrebe, raje tuje besede, časi prav malo blagoglasne, takó ne vém, zakaj bi imeli n. pr. „historično“ mesto „zgodovinsko“, morebiti menijo nekateri, da take tujke dajó spisu bolj učeno, imenitno lice. Madjarji so naši prijatelji, vendar tudi od sovražnika se lahko učimo. Kakó lahko Madjarji svoje „kulturne“ besede, ne vem; ali vzemi v rokodjarski list, jezika ti ní treba znati, in preberi eno stran, redko